

דפי עיון

במפרשים

"ליהודים היתה אורה" אמר רבי יהודה:
אורה - זו תורה.

וכך הוא אומר:

"כי נר מצוה ותורה אור" [מגילה ט"ז]

לזכרה של: אורה מושקוביץ ע"ה
משואות-יצחק

י"ל ע"י מ. מושקוביץ * משואות-יצחק 79858 ד.ג. שדה-גת * טל': 08-8616173 * פקס: 08-8616174

שנת תשע"ח

פרשת תצוה

א. ביאור יש"ד.

פרק כו', פסוק כ': ואתה תצוה. אחר שהשלים לספר מעשה המשכן וכליו, בא עתה לדבר ממשרתי המשכן בגדיהם ועבודתם, והתחיל שיעלו נרות, ואח"כ יפרש מעשה הנגדים, ושיעשו שבעת ימי המלוואים. ובא מלת ואתה לפני הלויים תלוא, לפי שהיה זה לווים לדורות לתת שמן למאור לכל שנה ושנה כמו שאמר חקת עולם לדורותיכם, אבל הנאמר למעלה לא היה אלא לשעה לאורך המשכן, ובמדבר לא היה להם דרך לעשות את השמן, רק הנשיאים הביאוהו מן השמור אתם, ועיקר הלויים הזה בא בפרשת אמור: זך. נקי בלי שמרים: בתית. היה כותש הזתים במכתשת, ואינו טוחן בריחים, כדי שלא יהיו בו שמרים. ואחר שהוליא הטפה הראשונה מכניסן לריחים, וטוחן, והשמן השני פסול למנורה וכשר למנחות שנאמר כתית למאור ולא כתית למנחות: למאור. השמן והפתילה שעל ידיהן נדבק האור בנר להאיר נקרא מאור, כמו שפירשנו (בראשית א' י"ד): תמיד. כל לילה ולילה קרוי תמיד, כמו שאתה אומר עולת תמיד (במדבר כ"ו ו'), ואינה אלא מיום ליום:

אלות

1. למה הכתוב מתאם כאן באלה: "ואתה"?
2. מה מן המצווה כאן היה לשעורו ומה לדורות?
3. המצוה היא כי השמן המוכתר דוקא לאור והשמן השני במנחות למנחות, התוכף להסביר ולתאם?
4. איך פרשנו מביין את: "לאור"?
5. מאינה מצות אפשרית רוצה פרשנו להצילנו בראו: "תמיד"?

* * *

ב. חזקוני

פרק כח' פסוקים כה-כו':

(כה) ואת שתי קצות שתי העבותות, דוגמא*: עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קניית²⁰, בשאר נהרות ה' בשאר נהרות קולם²¹, ועוד הרבה. פירוש שתי קצות שתי העבותות האלה תתן על שתי המשבצות האמורות למעלה²² בין פרשת אפוד ופרשת החשן. ונתת, את שתי המשבצות האלה על קצות כתפות האפוד הנכפלות ויורדות משני צואריו מעט אל מול פניו של אפוד, פירוש מול שפתו העליונה של אפוד שבאה כאחוריו ונכפלת מעט לפניו של כהן גדול על ידי החשב שהוא חוגר. למעלה כתב עשיית המשבצות, וכאן כתב קביעותם.

(כו) ועשית שתי טבעות זהב, אחרות, ושמת אותם על שני קצות החשן על שפתו התחתונה אשר אל עבר האפוד ביתה, כלומר בקצות השפה התחתונה העומדות כנגד קצות האפוד הנכפלות ובאות לפניו מעט כמו שאמרנו, דהיינו בקרני זויותיו הפנימיות הדבוקות למעיל, וזהו: ביתה*.

(כז) ועשית עוד שתי טבעות זהב ונתת אותם על שתי כתפות מלמטה ממול פניו, כלומר בצד אחוריו של כה"ג בקצות התחתונות של כתפות המחוברות מול שפתו העליונה של אפוד שהוא פניו של אפוד, היינו: ממול פניו.

תצוה

אלו

1. אינה קושי מזה כרשננו בפסוק כה' ומה מצנהו לכך?
2. מה הפציה עם טבעות הזהב שפרשננו מנסה להסביר לנו?
3. כמה טבעות זהב היו לפי זה?

* * *

ג. אבן-עזרא

פרק כה' פסוקים מא' - מג' : מא והלבשת אתם את אהרן אחיך. מלת אתם כוללת הכתונת המשובצת, והמצנפת, והאבנט, שהם בגדי אהרן, גם כוללת הכותונות שאינם משובצות, והאבנטים, והמגבעות, שהם בגדי בניו. וקדשת. בדבור⁷⁷, כמו טמא יטמאנו (ויקרא יג, מד).

מב ומכניי הבר. יהיו קצרים שלא יכשל בהם.

מג בכאם. להקטיר או להעלות הנרות⁷⁸.

אלו

1. נני חידושים פורשננו - מהם?
2. מנין לו מה שהא אומר בפסוק מי'?
3. מה חשבו לו להדגיש בפסוק מד'?

* * *

ד. אור החיים

פרק כח' פסוק מב' : מב) וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד. קִשָּׁה לְמַה אַחַר

מִצְוֹת הַמְכַנְסִים, וְיֵשׁ לֹאמַר לְצַד שְׂאֵמֶר וְהַלְבַּשְׁתָּ אֹתָם אֶת אֶהָרֹן לְזֶה אַחַר הַמְכַנְסִים לֹאמַר שְׂאֵינוּ הוֹזַר עָלֵינוּ מִצְוֹת וְהַלְבַּשְׁתָּ וְגו'. וְאֵין לֹאמַר שְׂיִכְנֹן לֹאמַר שְׂתִהְיֶה לְבִישָׁתָם בְּאַחֲרוֹנָה שְׂהָרֵי אֲמַר הַכְּתוּב בְּמָקוֹם אַחַר (וַיִּקְרָא ט"ז ד') וּמְכַנְסֵי בָד יִהְיֶה עַל בְּשָׂרוֹ וְדָרְשׁוּ בְיוֹמָא (כ"ג:) שְׂלֵא יִהְיֶה דְבָר קוֹדֵם לְמְכַנְסִים אֲלֵא וְדָאֵי לְטַעַם שְׂפִתְכֵנּוּ. עוֹד נִרְאֶה

אלו

1. מה קשה לפרשננו בתחילת דבריו?
2. מה בדיוק מצנהו על כך?
3. מאילו טענות בא הכתוב להציג לנו?

* * *

ה. רש"ר הירש

פרק כט' פסוקים כב' - כה':

(כב-כה) בכל קרבן שלמים, המבטא את שמחת ההנאה העצמית של אדם שזכה לרוב טובה מאת ה' ("שְׁלָם", "שלום"), יש "תנופה" ו"תרומה" של האימורים, המסמלים את הגירוים והיעדים החושניים, ושל חזה ושוק. החזה שבגוף האדם מסמל את ההרהורים והרציה. השוק מציין את כוח העמידה וההליכה ומסמל את גבורת האדם ושאיפתו בהיותו אישיות עצמאית (השווה ההקבלה של "גבורת הסוס" ו"שוקי האיש" - תהלים סמו, י). "תנופה" היא תנועה אופקית ("מוליך ומביא") לארבע רוחות השמים; "תרומה" - הרמה והורדה ("מעלה ומוריד"). שתיהן לשונות של מתנה לכלל ולה, ותנועות אלה הן אפוא סמלים של מושג אחד. תנועת התנופה, המוליכה ומביאה לכל צד, "מפנה" את החפץ כלפי הכלל, והמניף מתוכם בכך להעמיד את עצמו לרשותן של מטרות כלל הציבור בלבד.

התרומה המעלה ומורידה מבטאת את התחייבות האדם לעמוד ברשות גבוה, וברשות צורכי הארץ למען צורך גבוה. בקרבן שלמים, המקדש את אושר ההנאה העצמית, באות התנופה והתרומה של האימורים, החזה והשוק לפני האכילה, ודבר זה מסמל את ההכרה, שרק אותו אושר ראוי לשמחת ההנאה של האדם שהוא נקי מכל אהבה עצמית יתירה, אושר השמור לה' ולכלל הציבור, שאליהם מכוון האדם את חושיו, את הגיגיו, את רצונו, כוחו ושאיפתו. רק אדם זה ישמח באושרו, שגם ה' וכלל הציבור שמחים בו. אף-על-פי ששתי התנועות, התנופה והתרומה, נעשות הן לחזה הן לשוק, הרי נזכרת התנופה בעיקר לגבי החזה, והתרומה - לגבי השוק. דרך קבע מדבר הכתוב על "חזה התנופה" ו"שוק התרומה". נראה שנקל להם להגיג האדם ולרצייתו להידבק במחשבה על ה' מאשר במחשבה על הציבור ולמענו; ואילו מדרך הטבע תפנה הגבורה יותר אל תכלית ציבורית מאשר אל תכלית אלוהית. משום כך באות העבודות האלה לעורר את האדם לצד הכיוון הנגדי, הטעון חיזוק

המסמלות מידה גדולה וקטנה של רוחה כלכלית
הבאה ממתנות הכהונה — ושמם הכל על כפי
אהרן ועל כפי בניו והנפת אתם
תנופה לפני ה', ולקחת אתם מידם
והקטרת המזבחה על העלה. גם בזה
יהיה הכהן מופת ודוגמה לכל: כל עוצמתו החומרית
וכל טובת ההנאה, הבאות לו מכוח מעמדו המכובד,
ישמשו לו רק לטובת הכלל ולמען מטרות הכלל.
למעלה אצל העולה נאמר: "ריח ניחוח אשה לה"
הוא" (פסוק יח), הוה אומר — האיל כולו ביטוי
הוא לנחת־רוח לפני ה', ולכן הוא מפרנס את אשדת
של ה'. ואילו כאן נאמר: אשה הוא לה', הוה
אומר — רק החלקים האלה של האיל הם "אשה
לה", והשאר נאכל לבעלים, הם אהרן ובניו
המתקדשים להיות כהנים. ועוד נאמר כאן: לריח
ניחוח לפני ה', והביטוי "לפני ה'" בהקשר
זה — אין לו אח במקרא, ותמיד נאמר "לה". גם
השוק מוקטר כאן על המזבחה, בעוד שבדרך כלל
עושים בו רק "תנופה לפני ה'". נמצא הכהן
למד, שכל חייו יהיו "ניחוח לה", ולא רק החיים
המתנהלים במחיצתו של ה', אלא החיים המתנהלים
לפני ה'.

לאחר מכן מקבל הכהן את החזה והשוק של השלמים
בתור בא־כוח מקדש התורה, אשר לו שמורים הגיוני
ורצונו וכן כוחו העצמאי של האדם שזכה באושר.
(השווה פ"י להלן לה, כב.)
כאן מסמל איל המילואים את הקדשת כל חי
הכהן לשם ה' ולשם כלל הציבור, ורק בעקבות
הקדשה זו ולמען הקדשה זו נופלות בחלקו של הכהן
טובות־הנאה אישיות. לפיכך יש כאן חשיבות מיוחדת
לאותה תנופה ותרומה, ובמיוחד לתנופה. המעמד
המכובד הצפוי לאהרן ולבניו, וכן כל עבודות הקודש
שנעשו עד כה, כבר קירבו את מחשבותיהם אל ה'.
עתה צריך היה להפנות את תשומת לבם המיוחדת
לכך, שהכהן אינו משמש בכהונתו אלא בשם העם,
למען העם ועלידי העם, ושה"איל" ההולך לפני
הקהל אינו נתמך אלא בזכותו של הקהל, ומעמדו
המכובד בא לו רק למען הקהל. לפיכך מוכיר הכתוב
כאן את התנופה בלבד, אם כי נעשתה גם התרומה,
כפי שיוצא מפסוק כז. ועוד: אל האימורים (סמל
השאיפות והמטרות הגשמיות) מצטרף כאן שוק
הימין לשם אותה התכלית עצמה (וכאן מציינ
הכתוב בהבלטה מיוחדת: כי איל מלאים
הוא!), וכן מצה אחת מכל שלושת מיני המצות,

אלות:

1. מה מטא קרבן פלמי?
2. מה מסמלים החזה והשוק?
3. מה מלמדת אותנו התנופה?
4. התנופה והתמורה באות לפני אכילת הקרבן, מה זה בא לסמל?
5. "בשם העם, למען העם וצ"ל ידי העם" איך ולמה?
6. איך נלמד מצמד הכהן מתוק הצמודה שגשית על ידו?
7. "לריח ניחוח לפני ה'" מה אנו לומדים מכך?

***

ו. כלי יקר.

פרק ל' פסוק י': [ו] וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה.

לכפר על מה שנגמר "אל תרימו
למרום קרנכם" (תהלים עה, ו), כמבאר למעלה
במזבח הנחשת, "אחת בשנה" וגו', כי בעצם
היום ההוא נעשה האדם נקי כמלאכי השרת
מן החטא, והנשמה תחזור לטהרתה כימי
עולם וכשנים קדמוניות, והמשכיל ישמע
ויסיף לקח.

אלות:

1. קרא שוב את הפסוק, איך אנו מבינים את לפי פסוק?
2. איך פרשנו מבין את הנאמר כאן צפ"י הפסוק המצוינות מתהילים?
3. למה רק פסוק בשנה?

***